Initiatiefvoorstel

Datum Raadsvergadering:

Agenda nr:

Onderwerp: Circulaire economie

Van: Hans Wierema en Erik Vissers

Email: hans.wierema@gemeenteraadetten-leur.nl; erik.vissers@gemeenteraadetten-leur.nl

Aan de leden van de raad.

Voorstel

1. Het college de opdracht te geven om de in dit voorstel concreet genoemde activiteiten uit te voeren met als doel Etten-Leur minimaal 50% circulair in 2030 en volledig circulair te maken in 2050
2. Het college de opdracht te geven om ook zelf met voorstellen te komen voor het uitvoeren van concrete activiteiten met als doel Etten-Leur minimaal 50% circulair in 2030 en volledig circulair te maken in 2050
3. De gemeenteraad periodiek via de twee bestuursrapportages en de jaarrekening te informeren over de voortgang van de onder punt 1 genoemde activiteiten en de onder punt 2 genoemde voorstellen voor het uitvoeren van concrete activiteiten
4. De benodigde middelen voor 2022 ten laste brengen van de post onvoorzien en het college op te dragen om de middelen voor de jaren 2023 tot en met 2026 te verwerken in de meerjarenraming

Inleiding

Op 6 oktober 2021 hielden we een gedachtewisseling met vertegenwoordigers van Industriële Kring Etten-Leur (IKE), onderwijs en gemeenteraadsleden en een vertegenwoordiging vanuit de ambtelijke organisatie. We nodigden twee sprekers uit (dhr. M. Kok van de Regio West-Brabant en dhr. B. van Gerwen van de gemeente Breda) die hun kennis en ervaring met ons deelden. Tijdens deze avond bleek dat er enthousiasme en besef van urgentie was bij alle aanwezigen om concreet met circulaire economie aan de slag te gaan. Echter werd ook vastgesteld dat nog forse stappen gezet moeten worden, waarbij de gemeente een belangrijke verbindende en voorwaardenscheppende rol moet vervullen. Met dit initiatiefvoorstel geven we hiervoor een eerste concrete aanzet.

In een circulaire economie worden zo min mogelijk primaire grondstoffen gebruikt en voor zover er nieuwe nodig zijn worden ze op duurzame wijze gewonnen. Het is dus een economisch systeem dat bedoeld is om herbruikbaarheid van producten en grondstoffen te maximaliseren en waarde vernietiging te minimaliseren. Naast een positief effect op onze ecologische voetafdruk levert de circulaire economie ook een bijdrage aan onze economie. Het maakt bedrijven minder afhankelijk van schaarse grondstoffen en biedt kansen voor nieuwe lokale werkgelegenheid, door dienstverlening, hergebruik, reparatie en recycling van producten en grondstoffen.

De rijksoverheid werkt samen met het bedrijfsleven, kennisinstituten en natuur- en milieuorganisaties , medeoverheden, vakbonden, financiële instellingen en andere maatschappelijke organisaties om zuiniger en slimmer met grondstoffen om te gaan. Het doel: Nederland 50% circulair in 2030 en volledig circulair te maken in 2050.

Het kabinet heeft 3 doelstellingen geformuleerd om de Nederlandse economie zo snel mogelijk circulair te maken:

1. Bestaande productieprocessen maken efficiënter gebruik van grondstoffen, zodat er minder grondstoffen nodig zijn.
2. Wanneer nieuwe grondstoffen nodig zijn, wordt zoveel mogelijk gebruikgemaakt van duurzaam geproduceerde, hernieuwbare en algemeen beschikbare grondstoffen. Zoals grondstof uit planten, bomen en voedselresten. Dit maakt Nederland minder afhankelijk van fossiele bronnen en het is beter voor het milieu.
3. Nieuwe productiemethodes ontwikkelen en nieuwe producten circulair ontwerpen.

Met dit voorstel sluiten we aan op de landelijke doelstellingen.

Beoogd effect en evaluatie:

Met dit voorstel beogen we om samen met onze maatschappelijke partners Etten-Leur minimaal 50% circulair te maken in 2030 en volledig circulair in 2050. We beogen dit effect te bereiken door nu te starten met een aantal concrete acties en op basis van de resultaten van deze acties en innovaties die ontstaan, steeds verder ontwikkelen naar een circulair Etten-Leur in 2050.

Argumenten

1.1. Het werken aan een circulair Etten-Leur moet onderdeel worden van het gemeentelijk economisch beleid

De rol van de gemeente in het economisch beleid is, naast het vervullen van een voorbeeldrol, vooral faciliterend. Bedrijven verplichten om circulair te gaan ondernemen is dus niet aan de orde en zou ook niet werken. Wat wel werkt is ruimte bieden, kennis delen en als gemeente zelf in de bedrijfsvoering een voortrekkersrol te nemen in circulair opereren. De gemeente heeft hierin de rol van verbinder. Dit sluit ook naadloos aan op het gestelde in de begroting 2022 waar staat onder het programma economie als één van de activiteiten: “Door goed accountmanagement zorgen we ervoor dat het relatiebeheer op orde is. Het team van Economische Zaken is bekend en bereikbaar. We zorgen dat er goede verbindingen zijn tussen ondernemers, gemeente en onderwijsinstellingen.”

1.2. Circulaire economie heeft een positief effect op onze ecologische voetafdruk en op onze economie

De vraag waarom je als gemeente je in moet zetten voor een circulaire economie is tweeërlei. Ten eerste dienen we als maatschappij goed voor onze aarde te zorgen zodat ook de generaties na ons kunnen genieten en profiteren van alles wat deze aarde ons biedt. Dit uitgangspunt wordt ook vanuit mondiale gremia en landelijke gremia gestimuleerd en afgedwongen. Dat brengt ons gelijk bij het tweede argument om in te zetten op de circulaire economie en dat is het financieel economische. De grondstoffen worden steeds schaarser en daarmee duurder. Wanneer we nu als gemeente samen met onze inwoners, het onderwijs en de ondernemers deze transitie inzetten dan zijn we later niet afhankelijk van de alsmaar stijgende prijzen. Daarmee blijven de lasten voor onze inwoners laag en kunnen onze ondernemers blijven concurreren met lage productiekosten. Er komt straks ook een moment dat sommige grondstoffen op zijn en dan kan dat zelfs het einde betekenen

van een hele industrie die hiervan afhankelijk is. Dus de voorbereiding hierop is essentieel. Het is de verantwoordelijkheid van onze gemeente om informatie over circulaire economie te delen en onder de aandacht te brengen van onze inwoners en ondernemers. De doelen voor 2030 en 2050 zijn door de rijksoverheid gesteld en daarmee zal de vrijblijvendheid steeds verder afgebouwd worden en zullen degenen die nog niet klaar zijn mogelijk met steeds toenemende dwang aangezet worden om meer circulair te ondernemen en te leven. Als gemeente hebben we de taak om hier eerlijk over te zijn en onze inwoners en ondernemers goed voor te bereiden voor de toekomst. Tenslotte is er ook een gezondheidsargument op het gebied van de CO2 uitstoot, die verminderd dient te worden. Circulaire economie heeft een substantieel aandeel in het verlagen van de CO2 uitstoot en draagt daarmee bij aan het verbeteren van het leefklimaat.

Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat stelt dit samengevat als volgt: “De transitie naar een circulaire economie is een opdracht voor overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke partners en burgers. Kortom, voor de samenleving als geheel.”

1.3. De activiteiten die we voorstellen sluiten aan op het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

In de actualisatie van het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat dat afgelopen oktober aan de Tweede Kamer is aangeboden staan drie thema’s.

1. Hoger op de R-ladder en meer aan de voorkant van de keten en het product;
2. Systeemverandering van lineair naar circulair;
3. Impact door focus op de grondstoffenstromen.

We lichten deze punten hieronder kort toe

Hoger op de R-ladder komen
In het kort gaat de R-ladder achtereenvolgens over reduceren (Reduce) hergebruiken (Re-use) en tenslotte recyclen (Recycle)

- Reduce (R1 en R2) - Bovenaan de ladder staat het verminderen van consumptie en productie en het slimmer maken en gebruiken van producten.
- Re-use (R3 en R4) – In het midden staat levensduur van producten en onderdelen verlengen.
- Recycle (R5 en R6)- Onderaan staat het nuttig toepassen van materialen, die anders gestort zouden worden.

Hoe hoger op de R-ladder hoe lager het grondstofgebruik (zie figuur 1).

Figuur 1: de R-ladder met strategieën van circulariteit

Systeemverandering van lineair naar circulair

Simpel gezegd: in een **lineaire** economie delven we grondstoffen, we verwerken de grondstoffen tot een product en na gebruik gooien we het product weg. In een **circulaire** economie sluiten we de kringlopen van al deze grondstoffen. Het sluiten van die kringlopen vereist veel meer dan alleen recyclen.

Impact door focus op de grondstoffenstromen

Op basis van de Integrale Circulaire Economie Rapportage (ICER) van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) is de focus gericht op grondstoffenstromen. Het PBL laat namelijk zien dat het vooral belangrijk is om te kijken naar die grondstofstromen met het meeste effect op klimaat, biodiversiteit, vervuiling en leveringszekerheid. Dat zijn niet per se de grondstofstromen met de grootste omvang.

Op basis van deze thema's en de goede voorbeelden die wij vanuit de gemeente Breda en Bergen op Zoom hebben gezien tijdens de RWB bijeenkomst op 30 juni 2021 stellen we voor om de volgende activiteiten uit te voeren:

- Informeer inwoners en ondernemers over de transitie van een lineair naar een circulaire economie.
- Zorg voor verbinding tussen onderwijs, overheid en ondernemers om informatie en activiteiten te delen en af te stemmen.
- Stem met omliggende gemeenten af welke activiteiten op het gebied van circulaire economie worden uitgevoerd en breng in beeld welke activiteiten ook voor Etten-Leur kunnen werken.
- Sluit je daar als gemeente bij aan, zoals bij SustainABLE Breda, waardoor bedrijfskundestudenten MKB bedrijven doorlichten en hen adviseren hoe te komen tot een duurzaam businessmodel.

- Maak binnen de gemeente een bestuurder verantwoordelijk voor circulaire economie en zorg dat er iemand binnen de organisatie beschikbaar is voor de uitvoering hiervan.
- Zet ondernemers die goede oplossingen hebben publiekelijk in het zonnetje zodat zij als voorbeeld en inspiratie kunnen dienen voor anderen. Een recent voorbeeld is het Etten-Leurse bedrijf A Perfect Jane dat op 20 oktober 2021 de startup award van de gemeente Breda won met hun vegan laarzen.
- Pas het aanbestedingsbeleid aan zodat de weging op toepassing van circulaire economie bovenaan de ladder staat.
- Zorg voor een regelarme proeftuin waar innovatieve ideeën op het gebied van circulaire economie ontwikkeld kunnen worden (naar het voorbeeld van Stek Breda, dat een broedplaats is voor creatieve ondernemers).
- Kijk hoe hergebruik bij inwoners en ondernemers gestimuleerd kan worden door een materialen hub op te zetten.
- Experimenteer vanuit de milieustraat met het beschikbaar stellen van afvalstromen voor de lokale / regionale economie. Dit kan eventueel in combinatie met de eerder genoemde materialen hub, al zal het realiseren van een materialen hub wel langer duren. Met voorgesteld experiment kan namelijk direct gestart worden.

2.1. Het college beperkt zich niet tot de concrete activiteiten die we in dit voorstel noemen

De ontwikkelingen en innovaties op het gebied van circulaire economie gaan snel. Daarom is het belangrijk dat het college deze ontwikkelingen en innovaties volgt en inspeelt op mogelijkheden die deze bieden. Dit kan zowel liggen op het vlak van kennisdeling, het verbinden van partijen, als (het deelnemen aan) het zelf uitvoeren van activiteiten. We roepen het college nadrukkelijk op om de blik naar buiten gericht te houden en in te spelen op kansen die zich voordoen.

3.1. De gemeenteraad kan eenvoudig controleren of de uitvoering volgens plan verloopt

Om te controleren of de uitvoering van bovenstaande activiteiten volgens plan verloopt, is het noodzakelijk de raad periodiek over de voortgang te informeren. Dit informeren kan het handigst in de twee bestuursrapportages die de gemeenteraad ieder jaar ontvangt alsmede via de jaarrekening.

4.1. Voor het uitvoeren van de activiteiten is menskracht nodig

Om de voorgestelde activiteiten uit te voeren is menskracht nodig. We stellen de raad voor om hiervoor middelen beschikbaar te stellen. Een nadere toelichting hierover leest u onderstaande onder de kopjes ‘financieel’ en ‘personeel’.

Alternatieven/varianten

1.1. Het niet uitvoeren van de activiteiten

Uiteraard is het mogelijk de voorgestelde activiteiten niet uit te voeren. Dit vinden wij echter niet wenselijk. Immers tijdens de gedachtewisseling die we op 6 oktober 2021 hadden met bedrijfsleven en onderwijs werd duidelijk dat het verbinden van de verschillende actoren en het wegnemen van barrières in de regelgeving echt centrale opdrachten zijn die de gemeente moet oppakken. De concrete activiteiten die we in dit voorstel benoemen geven invulling aan deze centrale opdrachten.

Kanttekeningen en risico’s

Er bestaat uiteraard altijd een risico dat één of meer activiteiten niet het gewenste effect sorteren. Door echter de samenwerking met partners lokaal en regionaal op te pakken en te leren van elkaar

wordt dit risico beperkt en beheerst. Juist door van elkaar te leren, leer je van geslaagde maar ook van minder geslaagde voorbeelden.

Toelichting

Financieel

Uiteraard kost het uitvoeren van de in dit voorstel genoemde activiteiten capaciteit en dus geld. Wij stellen voor budget vrij te maken voor het tijdelijk voor 5 jaar aanstellen van een extra medewerker economische zaken/duurzaamheid met een duidelijk profiel op het gebied van circulaire economie (schaal 10 maximaal 86.000 euro per jaar in 2021). Hiermee leggen wij een goede structurele basis met doorzettingskracht, een aanspreekpunt voor ondernemers en onderwijs en geven we echt uiting aan onze ambitie.

Willen we de doelstellingen zoals opgenomen in dit voorstel halen, dan moeten we dit de komende jaren blijven aanjagen. De onderwerpen die we in dit voorstel noemen zijn onderwerpen waar veel energie ingestoken moet worden om het levend te maken en te houden bij de gemeente, maar ook bij de ondernemers en het onderwijs. In de opstart van dit project kan ook de capaciteit van een trainee in het kader van 'De Toekomst van Brabant' ingezet worden.

We stellen voor het budget dat voor 2022 nodig is te onttrekken aan de post onvoorzien. Hierdoor is het voorstel voor 2022 budgetneutraal. Voor de jaren daarna dient de benodigde formatie voor 4 jaar in de begroting te worden opgenomen en heeft dit dus gevolgen voor het structureel begrotingsresultaat. Deze gevolgen geven we weer in onderstaande tabel.

Wanneer we dit voorstel verwerken in de meerjarenbegroting uitgaande van de ontwikkeling van de Cao-lonen zoals opgenomen in de kadernota 2022-2025 ontstaat het volgende beeld:

	2022	2023	2024	2025	2026
Structureel resultaat begroting 2022	€ 508.000	-€ 162.000	€ 687.000	€ 966.000	?
Kosten medewerker	-€ 86.946	-€ 88.424	-€ 89.750	-€ 91.276	€ -92.828
Structureel resultaat begroting 2022 na verwerking van dit voorstel	€ 508.000	-€ 250.424	€ 597.250	€ 874.724	-€ 92.828

Uiteraard levert dit voorstel ook baten op. Deze lichten we toe in de paragraaf duurzaamheid.

Juridisch

Twee activiteiten hebben juridische gevolgen, te weten het creëren van een regelarme zone en het aanpassen van het inkoop en aanbestedingsbeleid. Het college ontwikkelt hiervoor voorstellen op basis van bestaande ervaringen in andere gemeenten.

Personeel

Voorgesteld wordt 1 fte tijdelijk voor vijf jaar aan te trekken. Daarnaast is het een optie om bij de start naast deze medewerker een trainee vanuit 'De Toekomst van Brabant' in te zetten.

Duurzaamheid

People

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) becijferde dat een circulaire economie ruim 50.000 banen oplevert.

Planet

Op het gebied van het milieu becijferde het PBL dat een circulaire economie leidt tot een afname van de CO2 uitstoot van 10% en een waterbesparing in de industrie van 20%.

Profit

De transitie naar een circulaire economie biedt economische kansen voor Nederland en maakt Nederland minder afhankelijk van de import van schaarse grondstoffen. Het PBL becijferde dat circulaire economie leidt tot 25% minder import van primaire grondstoffen en € 7 mld. Euro oplevert voor de Nederlandse economie.

Planning

We stellen voor direct na besluitvorming in de gemeenteraad te starten met de werving van een tijdelijke extra kracht, zodat hij/zij vanaf het voorjaar van 2022 daadwerkelijk aan de slag kan.

Communicatie en participatie

Het voorstel is tot stand gekomen op basis van de input die is verzameld tijdens een RWB themacafé over circulaire economie op 30 juni 2021. Vervolgens is een gedachtewisseling met vertegenwoordigers van ondernemers, onderwijs en gemeente gehouden op 6 oktober. Op basis van de input uit beide bijeenkomsten is dit voorstel opgesteld. Het voorstel is afgestemd met de afdeling Leefomgeving. Na besluitvorming door de raad worden de activiteiten opgepakt waaronder ook de communicatie-activiteiten.

Bijlagen

1. **Ontwerp raadsbesluit**